

SZERKESZTŐSÉG
ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Plaja M. Viteazul
(Nagypiac tér) 11/a
TELEFON: 670.
Megjelenik
minden pénteken.

NÉPÜNK

ZSIDÓ HETILAP

Előfizetési árak:	
BELFÖLDÖN	
1 évre . . .	160 L.
1/2	80 „
1/4	40 „
KÜLFÖLDÖN	
1 évre	
Magyarország P.	10.
Slovensko	Ck 60.
Austria	S. 15.
Jugoszlávia . . .	D. 100.

A demagógok alkonya!

Ünnepet ül az ország. A király hazatértét ünnepelem, melyet — egy-két liberális politikustól eltekintve, kiknek alantos ösztönei és önző személyi érdekei mást diktáltak — mindenki már régen várt. Mert az a kaosz, mely a román belpolitikát, — az emlékezetes január 4-iki aktus óta jellemezte — kerékkötője volt minden gazdasági fellendülésnek, minden belpolitikai konszolidációnak és ami ennek, hol velejárója, hol előzménye minden külföldi bizalomnak.

Kétségtelen, hogy az internacionális nagytőke nem új érzelmi politikát. Egyetlen elve a biztos ki-helyezés és a profit. Époly szívesen tör utat a reakciós Magyarországon, mint a szociálista Ausztriában, közömbös elötte Olaszország Mussolini diktatúrája vagy Csehszlovákia demokratikus parlamentje. Egyetlen biztos szer a távlatára a bizonytalanság. Minden percben, kirobbanásra kész puskaporos hordója. Mindaddig, amíg Romániában a demagógok harsogó dervis-üvöltése játszott a szólót, illuzorikus volt minden külföldi tőke bejövetele és ami ezzel egyet jelent, minden gazdasági fellendülést célzó remény. Ott ahol egy agyalágyult vén ember az egész parlamentet terrorizálhatja, ahol egy-két véres száju fiatal ember egy az egész ország szabad akaratából alakult kormány cselekvésszabadságát korlátozhatja, nincs más mód a lejtőn való zuhanás megakadályozására, mint egy erőskezű, nem mindig a nagy tömeg kegyét hajhászó független férfi uralomrajutása, ki tekintélye és po-

ziciója következtében a demagógok által félre vezetett tömeg felett áll és ha a szükség úgy kívánja, akár ellenükre is kész és képes is a kezdeményezés zászlóját megragadni.

Ezért üdvözljük örömteli reménnyel Károly herceg uralomrajutását. Mert benne eddig olyan embert ismertünk, ki mindig nyíltan és őszintén kifejtette véleményét és nagyon gyakran rosszaságát még azokkal szemben is, kik magukat az ország örökös hűbéruinak tartották.

Reméljük, hogy ezzel lezárul a liberális kalandor politika gyászos korszaka; mely állandó nyugtalanság keltésével és ártatlan emberek koncul-dobásával leplezte mindég saját tehetetlenségét és azt a közmegevetést, mely az egész ország részéről, irányában megnyilvánult. Mert ha objektív akarunk lenni, kétségtelen, hogy a Maniu rezsim alatti antiszemita zavargások jórésze is a liberális heccpolitika számlájára irandók. Ők segítették Cuzát mandátumhoz, csak hogy a kormánynak kellemetlenséget okozzanak, ugyanakkor, mikor a nemzeti parasztpártot antiszemizmussal vádolták. Hogy ezen politika utját betört zsidó fejek és agyonvert agastyánok jelzik; keveset jelent a liberálisok szemforgató lelkiismeretlensége szempontjából.

Ha Maniának Károly hazahozatalával, csak ezt az ördögi machievallizmust sikerül kiküszöbölni a román belpolitika küzdőtéréről, örökre beírta nevét a demokrácia történetébe.

Éljen II. Károly király!

— y —

Erecz-Jiszrael főabbijainak felhívása a Balfour-akció érdekében

Drága testvéreink!

Milyen nagy és nemes az a szent kötelesség, amely Izrael egész népének feladata, hogy a rabságban és szolgaságban sanyilódó Anyának megváltást hozzon és a mi szent földünket vissza adja az építőknak, gyermekeinek, akik a világ minden tájáról odaözpönlnek, hogy romjaiból új életet fakaszszanak! Ezért oly nagy a kötelesség, a Keren Kajemeth, amely ezen nagy feladat teljesítését magára vállalta, nyílt szívvel segíteni. De egész különös feladat Izrael minden tagjának a részvétele abban a műben, amelyet a Keren Kajemeth kezdeményezett, hogy Izrael nagy barátjának, Lord Arthur Balfournak állítson méltó emléket. Két nagy kötelesség teljesítése egyesült ezzel: A Szentföld megváltásának feladata és az a kötelesség, hogy Izrael az összes népek jelenlétében tiszteletet és hálát mutasson a nagy férfiu, a népek egyik bölcse emlékének, aki annyit tett Izraelért és akinek nevével a nagy deklaráció összekötött. Ez a deklaráció fejezte ki Izrael jogainak apái örökségére való elismerését és politikai tény rangjára emelte fiainak örökségükbe való visszatérését; bizonyára az Örökkévaló csodája ez, a nép megváltásának kezdete Isten emelkedett kegyelme által.

A Keren Kajemeth Lejiszrael elhatározta, hogy e célból egy nagy területet fog megváltani, ennek lehetősége az Aranykönyvbe történő 5000 bejegyzés révén teremthető meg, amelyeket Izrael népének széles tömegei fognak felajánlani a Szentföldön és a szétszórtságban. Ezzel a legszebb és legkiemelkedőbb módon fog kifejezésre jutni annak a hálának az érzése, amelyet az egész nép pártállásra való tekintet nélkül néhai Lord Balfour iránt táplál. Helyénvaló, hogy ezen műben éppen azon kiválóságok vegyenek részt, akik Izrael tanításaihoz hűséggel ragaszkodnak, azok, akik legbensőbb kapcsolatban állnak Erec Jiszrael szentségével; a templomok, Bét Hámidrások előjáróihoz, mindenüvé a Gabbaimhoz, fordulunk, járjanak elől ezen micvacelekedetben és fáradozzanak teljes erővel, hogy a Lord Balfour emlékére történő Aranykönyvi bevezetések szaporodjanak. És emelkedjék Izrael sziklája Izrael segítségével és érjük meg Cion vigaszát és Jeruzsálem ujjáépítését, érjük meg, a közeljövőben, a mi napjainkban, amen.

Jeruzsálem, Sziwan havában.

Abraham Jicchok Hákohen Kuk Hácvi Jakob Meir

Ben Cion Meir Usiel

Schlomo Hakohen Ahronsohn.

Nyílt sisakkal*)

(Néhány szó az ortodoxia válságához)

Irta: Dr. POLLÁK SÁNDOR a cluji orth. izr. hitk. vezető tagja.

Egy éve annak, hogy a nagyváradi Tomchejesiva botrány kapcsán kifejezést adtam abbéli meg-látásomnak, hogy „recseg-ropog az ortodoxia”. Az eltelt idő ezt igazolni látszott. Legutóbb az „Uj Kelet” hasábjain G. S. tárta fel azokat a szomorú megállapításokat, mik szükségszerű következményei annak az irányzatnak, mely felé illetékes és nem illetékes körök az ortodox hitközségeket terelik. Majd pedig az orth. „Népünk” hasábjain tordai testvéreink jajdulnak fel ugyanazért, amiért Kolozsvár, Szatmár immár évek óta szenvednek.

Jajgatásokkal, panaszokkal és elvi megállapításokkal azonban nem jutunk előre. Köntörfalazásokkal és diplomatikus célzásokkal — sem mondjuk

meg azt, amit és úgy ahogy azt érezzük, álarc nélkül. Okoskodások helyett, cselekvést kíván a helyzet. Lépjünk tehát a tettek mezejére. És tegyük meg mindezt nyílt sisakkal!

Vessünk számot elsősorban azokkal a tényezőkkel, akik ebben a tekintetben számbajöhetnek, állapítsuk meg, hogy van-e rá lehetőség velük kooperálni ebben a konstruktív munkában, avagy küzdelmünkben bennük oly akadályokat kell lássunk, amiket elhárítani és leszerelni emiens kötelességünk, ha célhoz akarunk jutni. E tényezők pedig: a beszercei orth. Központi Iroda, az ortodox rab-bikar és az ortodox hitközségek vezetőségei.

A beszercei Központi Iroda elnöke számtalan ízben, a legsúlyosabb problémák felvetődésénél tu-lontul adta tanujelét annak, hogy nem képviseli az erdélyi ortodoxia egyetemes érdekeit. Nem azért, mert nem tudja, hanem azért, mert nem akarja. Nem, mert tehetetlen, hanem, mert nem hűséges az orto-dox közérdek megvédésénél. A Központi Iroda el-nöke nem áll Reb Jajlisék terrorja alatt. Ne áltassuk magunkat ily álhiedelmekben, ilyképen aranyhidat építve a számára abban a reményben, hogy ily fi-nom célzásokkal sikerülai fogót a magunk szá-mára meghódítani. Ez naivság. A tavalyi szatmári konferencia világos és félre nem érthető határozato-kat hozott, azzal a demokratikus és vissza nem utasítható konkluzióval, hogy a Központi Iroda je-lenlegi elnöke, alapszabályellenesen és illegálisan tölti be ezt a méltóságot. Ugy az ő, mint a tör-vénytelen alapon létező szerveinek a működése nél-külöz minden jogalapot. Követeltünk egy oly nagy-gyűlés egybehívását, amelyen a hitközségek akarata megnyilvánulhasson. Oly követelmény ez, mely fe-llett szemet hunyni nem lehet. De az orth. Központi Iroda elnöke fityet hányt ezen konferencia határo-zatára. Pedig Erdély hitközségeinek nagy többsége — közte az összes vezető hitközségek — hozta ezt a határozatot. Állapítsuk tehát meg, hogy a beszercei Központi Iroda elnöke nem az ortodox hit-községek központi szervezetének a reprezentánsa, hanem Reb Jajliséknak az érdektársa. Ebből pedig levonjuk nyíltan és becstületesen azt a konsekvenciát, hogy az ortodox hitközségek a jelenlegi Köz-ponti Irodát elnököstől együtt nemlétezőnek fogják tekinteni! Az ortodox hitközségeknek egyetemes érdekei megvédésénél ezt az akadályt kell elsősor-ban elhárítaniok.

A rabbikar. Az elv, hogy ők tabu. Őket érinteni nem szabad, mert az blasfémia. Mert ők a Tóra, kijelentéseik, a Sulchan-Aruch parancsa. Nos, én ebben kételkedem. Sőt olykor az ellenkezőjét me-részelem állítani. Mert — tisztelet a kivételnek — borzalmas dolgokat is képesek elkövetni. És cso-dálatos módon, mindig csak oly esetben, amikor azok anyagi stb. érdekeikkel is kongruálnak. Persze teszik ezt mind a Tóra nevében, a Sulchan-Aruch parancsára, kicsinyes, önző céljaik szolgálatába ál-lítva azt, ami annyira fenséges, oly magas, ami-nőt csak egy Mózes, a Proféták és egy Káro József kitermelni tudtak. Gunyos közbeszéd és fele-lőtlen kritika tárgyává stülyesztik le a közvélemény előtt, mely járatlan a szövevényekben és ártatlanul hiszi azt, hogy a Tóra, a Sulchan-Aruch azt tartal-mazza, amit az efajta rabbiság abba belemagyaráz, mert neki ez így konvenial. Ime egy mindennél ékesszólóbb eset, mely nemrég történt Kolozsvárt.

Köztudomásu, hogy itt harc van az ortodox nagyhitközség és a magukat „szefard“-nak nevező chassid csoport között. A fennálló megállapodás, de a rabbitanács által kiküldött és rabbikból álló bi-zottság által — helyszini vizsgálat után — előter-jesztett vélemény szerint is, a vita választott bíróság által döntendő el, addig azonban a status-quo ante helyreállítandó a konkrét esetben a chassid csoport által azzal, hogy felhagyva az önálló kóser hus kimérésével, addig, amíg ez a kérdés a fórum által érvényesen el nem döntetik, a nagyhitközség ebbeli joga csorbítatlanul respektáltassék és gabel-lajvedelmének nagymérvű károsítása megszüntessék. Ezt a nagyhitközség annyival is inkább igényelte, mert 4 évvel ezelőtt, ugyanily viszály kapcsán a beszercei orth. Iroda elnöke a nagyhitközséget erre kötelezte — t. i. a status quo ante helyreállítására a döntés meghozataláig. Akkor a beszercei Iroda elnöke érvényre jutatta ezt az álláspontot — persze a Tóra és a Sulchan-Aruch nevében — mert az a chassid csoportnak állott érdekében. Most azon-ban ez nem a chassid csoport, hanem a nagyhit-község érdekeit szolgálja. Tehát nem gílt. És ter-mészetesen ugyancsak a Tóra és a Sulchan-Aruch nevében, rendelkezik ma így a beszercei Iroda el-nöke. Tehát addig is, amíg ebben lesz vál. bírósági döntés (ha ugyan valaha is lesz) folyjon a kimélet-len harc, melynek eddigi eredménye az anyagi vál-sággal küzdő nagy hitközségre nézve több mint félmillió lei kár, anélkül, hogy ebből a chassid csoportnak valami haszna lenne. Tudniillik, a káro-

okozás a jelen esetben „lis'mo“ öncél. És történik a következő épületes epizód a harcnak a keretében: a hitközség törvényadta jogával élve betiltatta a hitközség megkerülésével az idegenből való husbehozatal, engedély nélküli vágatást, mit a chassid csoport a legfantasztikusabb módon és erőszakkal kiereszt. És megjelenik a chassidok fiatalok, kritikátlan és fegyelmetlen rabbija és előadást tart a rendőröknek a kásrusz kérdéssről, a Sulchan Aruch szabályairól és jegyzőkönyvre adja, hogy mindezek alapján a kolozsvári ortodox hitközség kásrusz tekintetében inferioris és az ő hite és lelkiismerete megkívánja, hogy idegenből hozzák be a szerinte valódi kóser húst. Ime így nyilvánul meg rabbijakon a Tóra, a Sulchan Aruch szava, a rendőrszemélyzet kioktatására. Persze a cél az, hogy gazdaságilag kényszerítse a nagyhitközséget arra, hogy neki, csoportjának, önálló gabellaszedési jogot biztosítson, hogy így a nagyhitközséggel konkurrálva, nagy jövedelmeket szerezzen saját magának és gárdájának.

Valahogy így volt ez nagyon régen is. Tán vagy 2500 évvel ezelőtt. Amikor is egy pásztor — Ezekiél volt — ezt a papi eljárást így apostrofálta: „...nemde nem a nyáját kell, hogy legeltessétek. De ti megészitek a zsirját, felöltitek a gyapját, a javát megvágjátok, de a nyáját, azt nem legeltetitek. Az ellankadottat nem erősítitek, a beteget nem gyógyítjátok, a sebesültet nem kötöztitek, az eltévedtet nem vezetitek vissza, az elvesztettet nem keresitek, hanem erőszakkal és kegyetlenül uralkodtok... Ön-magatokat legeltetitek, de nem a nyáját... Hát nem elég néktek, hogy a javát a legelőnek lelegelelték... az úde forrás vizét isszátok... a maradékot lábball tapossátok és bepiszkitjátok... hogy az én nyajamnak már csak a letaposott rét és a bemocskolt viz marad...“ Jól tudom, hogy azok a rabbik, akik találva érzik majd magukat, felszisszennek és felém kiáltják „hágám Sáui bánevium?“ Hát igen, a Tóraismeret, a Proféták szava bennünket, a népet illet meg. A mi kincsünk és nem ilyenfajta rabbiknak a háziszerszáma. Akik béke helyett viszályt hintenek el, azok „bölcsek a gonoszságra, de az erényt nem ismerik“ (Jeremia 4 22) Mert ha lépten-nyomon tapasztaljuk, hogy eljárásuk ellenkezője mindannak, amit mélyeséges valláseszméink magukban rejtenek, ugy nekünk, a népnek is jogában áll reléjük kiáltani: Ne tovább! Mert „ki állott közülük ott az Ur tanácsában, hogy látta és hallotta volna a szavát!“ (Jeremia 23. 18.)

A rabbikarnak ezt a részét tehát, mely akár hamis profeciával, akár néma hallgatásával hűtlen pásztorok mutatkozik, nem tekinthetjük fegyvertársnak, akire számítanunk lehet, hanem tekintsük

őket egy quantité negligible-nak, akit, ha szükséges letiprunk.

Amikor a chaldeusok ostromolták Jeruzsálem várfalait, amikor az éhínség már kopogtatott a hamis proféták által félrevezetett és elvakított lakosok ajtaján, a zsidó király kétségbeesett helyzetében tanácsot kért attól a profétától, aki mindezt évekkal ezelőtt bejósolta, Jeremiától. Aki pedig az utolsó órában is megadta azt a tanácsot, ami akkor egyedüli mentés volt. A zsidó király azonban gyenge volt. (Hejh, ha rá hallgat, mi mássé válik a zsidók története?) Félta a papoktól, hamis profétáktól... Jeruzsálem elpusztult... Az ortodoxia bizony nem oly súlyos, mint Jeruzsálem és ha recseg és ropog, hát az se lesz nagy baj. De vannak, akik úgy hiszik, hogy az ortodoxia léte vagy nem léte, egyben a zsidó vallás létét vagy nem létét jelenti. Hát azok akik ezt így hiszik, forduljanak a mostani zsidó királyokhoz: a hitközségek vezetőihez. Hogy ne legyenek gyengék, hogy ne ijedjenek meg ezen hűtlen pásztorok, ezen hamis proféták szavaitól. Hanem lépjenek a tettek mezejére, amikor annak ideje már elérkezett. Mert különben úgy fognak járni, mint ahogy az utolsó zsidó király járt annak idején.

Es cselekedjenek nyílt sisakkal. Mögöttük fog állani az ortodox zsidók túlnagy zöme. Vegye kezébe az iniciatívát a nagyváradi orth. hitközség elnöke. Ő képviseli a legnagyobb hitközséget. Tudásban és gerinceségben egyaránt kiváló. Rabbija tekintélyben, szókimondásban és jellemében a legméltóbb reprezentánsa egy askenaz ortodox közület szellemének. Szálljanak síkra az askenaz-ortodoxia védelmére. De csakis nyílt sisakkal. Minden leplezgetés nélkül. Hivják fel a többi ortodox hitközségeket, hogy küldjék ki delegátusait, alkotmányosan és demokratikusan megválasztva. És gyűljenek össze egy nagy konferenciára. Nemhogy elvi határozatokat hozzon. Hanem cselekedjen. Alkosson szervezeti szabályzatot, ahogy az érdekeinknek megfelel. Létesítsen egy központi szervezetet, ahogy annak lennie kell. Válasszon egy elnököt e szervezet élére, akiben megvan a jellemzilárdság, a pártokon való felülemelkedés és a hamisítatlan vallásézés. A kormány bizonyára csak örülni fog, ha látja, hogy a sok viszályban, a fonákágoktól hemzsegő khaosban végre világosság jut és szolid helyzet keletkezik.

A feladat: rendet teremteni, békét létesíteni, erre a harmadik tényezőre a hitközségek vezetőire vár. Ne késlekedjenek.

* Helyt adunk a cluji orth. izr. Hitközség ezen prominens vezető tagja által hozzánk beküldött közleményének, mely azonban sok tekintetben nem fedi felfogásunkat. (Szerk.)

Miniatürök.

Irta: KOFFLER MÓZES Sighet.

Archimedes utóda.

Mikor Archimedes, az ókor egyik legnagyobb matematikusa, az őt Syracusában megölő római katonától csak azt kérte: „Noli turbare circulos meos“, (Ne zavard az én köreimet!) egyáltalában nem sejtette, hogy majd kétezer év múlva méltó tudós utóda támad, aki szintén így fog beszélni.

Ez az utód nem más mint Dr. Magnes a jeruzsálemi héber egyetem rektora, aki kész feláldozni — zsidó népének örökös jogát Palesztina fölött, hogy nemzetközi állam legyen, csakhogy ezáltal kikérje az arabok jóindulatát ahhoz, hogy a rektor ur köreit ne zavarják, hogy ne kelljen az egyetem ablakaira vasrácsokat hozzászegezni... hogy az egyetem falain belül a filozófusok nyugodtan bölcsekedjenek és a kéziratok ne zavartassanak helyükről.

Csakhogy már eleget túrt a zsidó nép azért, mert a „könyv népe“, már elég kultúrát nyújtott a többi nepeknek; ne kívánják tehát tőle a „világ-kultúra“ nevében az Ereciszraélre szóló jogairól való lemondást. És ha már utánzásról van szó, akkor minek utánozzuk a nem zsidó tudóst, Archimedes, mikor nagy nevű őseinket, a Makkabeusokat is utánozhatjuk.

A félreismert Mizráchi.

Mikor látjuk, hogy a Mizráchi most is ki van téve üldözéseknek egyes rabbiktól, akkor kell, hogy Goethe mondása jusson eszünkbe: „Die Menschen verhöhnen was sie nicht verstehen“. Ezek a rabbik urak nem vesznek maguknak annyi fáradságot, hogy megismerkedjenek a Mizráchi programjával és eddigi áldásos működésével a zsidó vallás és a zsidó nép érdekében és mert nem ismerik, nem értik meg, tehát kigunyólják. A híres Rabbi Nachman Boriszlover mondta, mikor ellenségei nagyon üldözték: „Nem engem gyűlölnék, egy képet faragtak és ezt gyűlölik, csakhogy én nem hasonlítok hozzá egyáltalában...“ Így van a Mizráchival is. Azt amit ászeroznak és gyűlölnék az nem az igazi Mizráchi, csak a fantáziában elképzelt, nem létező torzkép.

Erkölc és erkölcs...

Londonban nem régen volt nagy tiltakozó meeting az oroszországi vallásüldözések ellen. A meetingen felszólalt Dr. Herz, Anglia Chiff rabbija és többek közt megemlítette, hogy 200 zsidógyereket két hétre Podoliában levő viniciai fogházba zártak, mert a zsidó vallásukat nem ismerték. Ez

vét és a tanhelyüket. Azt hiszem ezek a kicsi hősök inkább érdemlik meg világhírnevüket mint a Herkulések, a hétféjűsárkányokat ölő görög óriások. Szó volt az említett meetingen arról is, hogy a zsidó kommunisták avval védekeznek a zsidó vallás általuk történő üldözéséért, hogyne legyen antiszemitizmus, ha a zsidó vallás jobb bánásmódban részesülne mint a többi vallások.

Szóval az a vigaszunk legyen, hogy pofonokat saját testvéreinktől kaphatjuk. Ugyáltszik ez is egy kommunista tan, amit mi szegény burzsoák nem tudunk megérteni.

A jó orvosság...

A „Curierul Izraelit“, az U.E.R. lapja utolsó számában olvasom, hogy már kitalált egy gyógyszer a romániai zsidóság saájó sebeinek orvoslására és jövőndő sorsának javulására. Mint minden kíváncsi zsidó tovább böngészek a lapban, hogy a csodatevő-irral, melynek föltalálója talán megnyeri érte az orvosi Nobel-díjat, magam is megismerkedjem. Hát tovább olvasom, hogy a mostani kormány a zsidókkal szemben nem viseltetik oly jóindulattal mint az előző, (Anghelescu-Taterescu...), azért a választásokon a zsidók ne a nemzeti parasztpártot, hanem a liberálisokat támogassák. Ez az orvosság, ez a boldog Zsidó reneszánsz... Erre a tanácsra, kedves olvasóim, elmesélek nektek egy kis ráillő zsidó mesét. Egyszer eljött egy zsidó Herseli Osztrolyerhez, a zsidók Eulenspiegeléhez és nagyon panaszkodott neki nagy fogfájása miatt. Herseli föltalált neki azonnal egy hatásos gyógyszer, mondván neki, hogy forró viaszt hagyjon önteni a fejére. A beteg zsidónk beleegyezett. De már az első öntésnél borzasztóan kezdett jajgatni és kiabálni: „Jaj a fejem!“ Erre azt mondja Herseli: Látod-e milyen jó az én orvosságom, most már nem kiabálsz a fogadért...

Az új sebünk.

Hadd kezdjek a mesével. Történt egyszer, hogy szombat délelőt föllállt a templomban a városka leggazdagabb, de legfukarabb zsidója és kihirdette, hogy mindazok, akik szeretik a befőtét, jöjjenek el hozzá a szokásos szombat délutáni alvás után. És bár a hallgatók nagyon csodálkoztak azon, hogy ez a „Harpagon“ hirtelen olyan jószívű és bőkezű lett, mégis összegyűltek nagy számban annak háza előtt. A gazdag háztulajdonos pedig kiment az ajtó elé és közölte: „Miközben a templomban vagytok, a

— Igenis — felelték az egybegyűltek.

— Ha így van — mondá a gazdag fukar — akkor már haza is mehettek. Most már tudom, kik szeretnek befőtét...

Ugyáltszik Angliának is csak olyan intenciója volt, mikor a már rég engedélyezett palesztinai bevándorlási certifikátokat most felfüggesztette. Csak meg akart győződni a zsidó lelkes hazafias jelentkezők számáról.

Látjuk tehát, hogy az angoloknak nemcsak a diplomácia fortélyához van kitűnő érzékük, hanem bár más nép rovásán, néha még a humor iránt is...

Utóhang a tordai levélhez

Lapunk egyik legutóbbi számában közöltük tordai munkatársunknak a gyéresi rabbiüggyre vonatkozó levelét, mely némely köröknek kellemetlen dolgokat állít a nyilvánosság lámpafénye elé. Ugyancsak Tordáról a másik táborból kaptuk a következő levelet, melyet egész terjedelmében leközölünk.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Hivatkozással b. lapja f. év május hó 9 számában megjelent „Tordai levél“ című cikkére, az igazság és a való tényállás téves elferdítése miatt kötelességemnek tartom, hogy alábbi helyreigazító soraimnak — audiatur et altera pars — közlésére felkérjem.

A levélíró ugyanis nem ismeri az ügy igazi rugóit és szabad folyást engedett fantáziájának, összefüggésben hozván egymástól nagyon távol eső tényeket, miáltal még az igazsággal is ellentétbe került. Így pld. azt állítja, hogy a gyéresi rabbiság-bitorló a nagykarolyi főrabbi zárandok hiveihez tartozik, s ennek folytán a nagykarolyi főrabbi erkölcsi támogatásban részesíti nemtelen törekvésében. Hát ez a nyílt és mindenki által ismert valósággal homlokegyenest ellenkezik olyannyira, hogy ez az állítás egy helybeli embertől nem is származhatik, mert itt közkezen forog épen a nagykarolyi főrabbi ur levele, melyben a gyéresi rabbiszék követelő eljárását úgy vallástörvényi, mint az erkölcsi nézőszögből még csirájában hevesen elítéli.

Ugyanígy csak fantázia szüleménye a levélíró utolsó következtetése, hogy az Iroda a helybeli fő-rabbít büntetni kívánja a bánffyhunyadi szerepléseért. Az Irodának semmi oka erre nincsen. Mert a bánffyhunyadi gyűlés megszervezése nem történt sutytyomban, mert a hátamögötti orvtámadás oly aljas eljárás, amire a tordai főrabbi jelleménél és lelki-tetésénél fogva nem képes. Az egész ügy előkészítése igenis a rabbikar legtekinélyesebb tagjai és az Iroda elnökének tudtával, beleegyezésével, helyesléssel, sőt költségére történt. Így tehát érthetetlen az a feltevés, hogy az Iroda a gyéresi ügyben büntetési szándékkal van eltelve a helybeli főrabbi ur iránt.

Érthetetlen a levélíró ama állítása is, hogy az Iroda érdeke a gyéresi szakadás, mert az ellenrabbi az Iroda hí bérese. Mert itt mindenki tudja, hogy a tordai főrabbi, ha nem is béresi minőségben, de tudásánál, tapasztalatainál, higgadt bölcsességénél és befolyásánál fogva egymagában több szolgálatot tesz az Irodának és a köznek, mint amennyire tíz hí béres képes volna.

E helyreigazítás b. lapja lehetőleg legközelebbi számában való megjelentetéseért fogadja T. Szerkesztő ur hálás köszönetemet s vagyok hitrokoni tisztelettel

Weinstein Nándor

Fölösleges talán mondanunk, hogy cikkünk tartalmát a leghatározottabban fenntartjuk. Lehet hogy abban igaza van a levélírónak, hogy a gyéresi rabbi-trónkövetelő nem tartozik a nagykarolyi főrabbi chassidjai közé. Viszont a nagykarolyi főrabbi legutóbbi Érmihályfalván olyan álláspontra helyezkedett, melyből csak azt lehet következtetni, hogy a gyéresi szakadási mozgalmat enyhén sávólva jóindulatu semlegességgel kíséri. Érmihályfalván ugyanis 4 főrabbi foglalkozott a példátlan szatmári esettel, tehát a nagykarolyi főrabbi ügyével és pedig két nehéz izgalmas napon keresztül. Két nap után szobakerült a skandalos gyéresi eset is és úgy határozták, hogy átiratot intézzenek a Központi Irodához, hogy csináljon rendet Gyéresen *din-tórán kívüli eljárással*. Ezt a természetes és nobilis kérést a jelenlevő rabbik aláírták, de a nagykarolyi főrabbi megtagadta annak aláírását azon kijelentéssel, hogy *nem azért jöttem ide*. Ezen különös kijelentésből nem lehet másra következtetni. Elvégre senkinek nem lehet célja az egész országból egyetlen nagy Szatmárt csinálni. Rá kell mutatnunk a levélíró azon téves állítására is, hogy a dési rabbi-gyűlést az „Iroda tudtával, beleegyezésével, helyesléssel, sőt költségére készítették elő“. Mert maga az Iroda elnöke a dési temetés alkalmával tárgyalta a tordai főrabbi-val és igyekezett rábírní, hogy a Bánffyhunyadon megkezdett akciót hagyják abba és a tordai főrabbi azt vállalta, hogy azért sem teljesítheti az irodának kívánságát, mert a meghívók a konferenciára már szét is lettek küldve. *Ugyebár tudtával, beleegyezésével és helyesléssel.*

Hirdessen a „Népünk“-ben

Ujitásokat a hitközségi életbe.

2.

Irta: CHÉBER HÁKÉNI

Gán Jeladim. (Zsidó ovodák).

E közlemények írója nemrégiben Pesten járt és legnagyobb és szinte meglepetésre egy egész Gán Jeladim hálózatot talált, amely a Pesti orth. zsidó hitközség égisze és szellemi vezetése alatt működik. Az ovodák vezetője egy Eckstein nevű ur, aki amikor megkérdeztem, hogy mi a tananyag? csodálkozva sorolta fel mindazon anyagot, amit mi is óvodáinkban tanítunk. Amidőn aztán azon naiv kérdést tettem fel, hogyhát mégis mi a különbség ovodáink között mosolyogva felelték az illetékes urak, hogy Váradon Gán Jeladim van, de Pesten csak Gán Jelodim.

Hát mi megvolnánk elégedve Gán Jelodimokkal is. Csak legyen. De minél előbb és minél több, mert így ahogy ezt nálunk elhanyagolták, már több a soknál. Van egy kisebb magánovodánk, amit a hitközség úgy ahogy subvencionál. Egy évre kerek 12000 lejt fizetnek az ovoda fenntartójának. Ezt mond és ird: havonként kerek 1000 lei. Idegenben el se hinnék. Nem kifogás, hogy nincs rá pénz. Kell lenni és punctum. *אין ענין בצבור* Pénz erre igazán nem hiányozhat. Annál is inkább, mivel ez nem olyan intézmény mint az iskola, amire kényte-

len kellett ráfizet a hitközség. A Gán Jeladimokat lehet úgy vezetni, hogy ez rentabilis legyen. Okvetlen jövedelmeznie kell annyit, mint amennyiben a költségek kerülnek. A dolog érdekében nem kívánom, hogy a Gán tisztán héber nyelvű legyen. Hisz fennálló törvényeink értelmében is kénytelenek vagyunk a nyelvkérdésben koncessziókat tenni. Román dalokat előírás szerint is tanuljanak a mi gánjainkban is. De ha ezzel megnyerjük párton kívüli és más párton levő urak rokonszenvét e sorok írója beleegyezne, ha egyebek között jidis nyelvű is legyen az új Gán. Nem egyezhetünk viszont bele, hogy gyermekeink Gán nélkül kerüljenek be az iskolába. A hivatalos ovodák pedig oly légkörűek, ahová nem szívesen küldik az anyák gyermekeiket. Városunk népessége szerint megkívánna a város legkülönbözőbb pontján legkevesebb tíz ovodát. És ez még nem is volna túl sok. Ezt nem csinálhatja meg a Mizráchi és nem csinálhatja meg az Aguda. Csakis a hitközség. A mai viszonyok mellett elengedhetetlen életszükséglet, amiről a hitközségnek okvetlen gondoskodnia kell. De minél előbb!

(Folyt. köv.)

A PRÁGAI LÖW RABBI ÉS A HALÁL

Irta: JIRASEK ALAJOS

Jehuda Löw ben Becalél, a „nagy rabbi“ hitközségi kortársai között. Maguk a keresztények is becsülték: tudósai, nemesek, sőt maga a király is bevetekedhetett vele, a csillagokban pedig oly kitűnően tudott olvasni, hogy a király csillagvizsgálóját Tycho de Brahe is tisztelte őt. Az ő alkotó kezéből származott az anyag-Gólem, melynek életet adott, mialatt a titokzatos „nevet“ adta a szájából. A rabbi leigázta a természet titkait, melyek másoknak rejtve maradnak, sőt még magával a halállal is beszélt.

A napfény elhomályosult és Prága lakóira pestis köszöntött be. Sulyos volt a helyzet Prágában különösen azonban a zsidó városban. A házakban félelem tanyázott, legborzasztóbban azonban az „élet házában“ tombolt a rettenet, melyben hajnalpirkadattól késő éjszakáig szállították a pestis áldozatait. Oda a „halál kertjébe“ indult el a korcszaknak valamelyik napján Löw rabbi is, kit tanítványai kísérték. A hátsó ajtón akart belépni és övének zsebéből már elő is húzta a kulcsot. De a szürke ajtó a vén fák alatt felpattant. A nyílásában sovány alak állt, sápadt sötét tekintetű arccal, szürke fátlyal volt borítva és sovány jobbaján sűrű teleirt papírlapot tartott.

A halál volt az, aki lesben állt. Valamennyien megijedtek tőle, csak Löw rabbi lépett hozzá bátran és egyetlen mozdulattal kiragadta kezéből a papírlapot.

— Ezuttal megszabadultál tőlem — mormolta a halál — de óvakodj egy újabb találkozástól! — ezután eltűnt. Csak a papírlap maradt vissza. Azoknak a neve volt rajta, akiknek el kellett volna menniük a halállal, Löw rabbi és tanítványainak neveit.

Igy aratott ezen alkalommal diadalt. Ettől kezdve hasztalanul küzdött vele, mert a halál folytonosan a nyomában volt. Eléje ugrott az uton, de a rabbi még idejében kitért előtte. Megjelen a Vasárnap délelőtt 11

órákor minden zsidó

ott legyen a Kereske-

delmi Csarnok nagy ter-

mében a Mizráchi ifju-

ság által megtartandó

Landaugyászünnepélyén

Moldva partján és lába alatt leszakadt a gát, de a rabbi egyetlen lépéssel megmenekült. A halál elbujt a serleg fenekére, a rabbi azonban megismerte őt, nem ürítette ki egészen az italt és így megszabadult. Más alkalommal egy felizgatott tömegben támadott rá, azonban a rabbi hatalma erősebb volt. A sár és kő, mely a tömegből feléje zúdultak, lábait előtte estek le. Egy sötét viharos éjszakán a halál belopódzott a hálószobájába és a feketeség leple alatt hallgatagon mint egy árnyék, odakuszott az ágyához. Löw rabbi azonban észrevette, hirtelen felemelkedett világoságot gyújtott és elkezdte a Talmudot olvasni. És a halálnak nem volt hatalma fölötte.

Ebben a harcban elszálltak az évek. A rabbi haja és szakála megfehéredtek és belépett életének nyolcvanadik évébe. És összegyülekezett egész családjá, fiai és leányai, unokái és dédunokái, valamenynyien elhozták a maguk ajándékait. Húséges, megöregedett felesége csokrot ajándékozott neki egy gyönyörű rózsával. Löw rabbi örvendezett gyermekeinek, azok utódainak, ajándékainak is, mikor azonban megöszült felesége átnyújtotta neki a pompás rózsát, ez mélységesen meghatotta a szívét. A rózsza viruló tidesége az elmúlt időre emlékeztette, melyben ő és felesége fiatalok voltak, arra az időre, melyben az ő szerelmük is így virágba szökött.

Ebben ameghatottságában megfedkezett öreg ellenségéről. Fogta a rózsát és hosszú lélegzéssel szította be illatát. És a virágzás, a fiatalság illata oly erősen és csodálatosan lengték őt körül, hogy behunyta a szemét és a boldogságtól felsőhajtott. A szemei lecsukódtak és nem nyitak fel többé soha. A halál, mely el volt rejtőzve a rózsában, győzedelmeskedett rajta.

Acéllemez üzlet **REDŐNYÖKET**
Esslingeni ablak

a létező legjobb kivitelben és legolcsóbb árban készítünk és szállítunk !!

ÁRAJÁNLATTAL DEJTALANUL SZOLGÁLUNK.

Halász Testvérek Redőny és lakatosárnygár

Oradea, Str. Cogălniceanu 16.

Telefon: 364.

A legelőkelőbb zsidó folyóirat az egész világon elismert

MULT ÉS JÖVŐ

Szerkesztője: Dr. PATAI JÓZSEF.

Minden egyes szám gazdagon illusztrált gyönyörű album. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI. Révay-u. 14.

A legszebb !! Zománccfényű gallérokat

tisztítja a

KLEIN Gőzmosóda

Szent János ucca. 4.

Tenisz nadrág már 450 Lei
Férfi öltöny már 850 Lei

nagyválaszték nyári férfi és fiu ruhákban készen és mérték után,

MENDEL

ruhaáruház

Bulevardul Regele Ferdinand 3.

Ha jól akar vásárolni kezesse fel a

SELEJTESCOPOARUHAZAT

ZÖL DFA U. S.

ahol szén és megbizható láncipőket hihetetlen olcsó árban kanja!

FAGYLALT BENEDEK csokoládéházban

A ZÖL DFA-UCCA VÉGÉN

1 Csésze 3 Lei, 1 nagy csésze 4 Lei

1 Pohár 8 Lei

BENEDEK

Új butorüzlet! Nagyvárad **Új butorüzlet!**

műasztalosok

Butoráruháza

Piața Unirii (Szt. László-tér) 12. Holdas templom mellett. Teljes lakberendezések a legegyszerűbbtől a legényelmesebb izléseket is kielégítően **termelési áron** (nem kereskedelmi áron)

Óriási választék! Kedvező fizetési feltételek!

VEGYILEG tisztít mos vasal

férfi és női ruhákat

Fehérnemű, gallérmosást is vállal

BORGOS Bazár épület Színház oldal.

vegytisztító

Szenszki Miklós divatáruház

ORADEA, Sas passagé

Hárisnya, keztüti, fürdődress, fehéreneműek, nyakendők, bábé cikkek, csipkék, rövidárúk legolcsóbban és nagy választékban.

Egyesült Rum és Likörgyár, Oradea

Telefon: 10-44 és 10-48

Mindennemű szeszitalok **nagykereskedőknek** legelőnyösebb beszerzési forrása.

Szilvórium és borpárlat

Az egészség a legdrágább kincs és ennek a megszerzése és megtartása a paptamási-i

LITHYNIA

ásványvíz rendszeres ivása által érhető el.

Kapható mindenütt.

Főlerakat: Str. Nicu Filipescu (Szarvas-sor) 23.

TELEFON: 1-76

Megnyilt az

Apolló-mozgó

helyiségeiben a

Nagyvárad Műbutorasztalosok

Butorcsarnoka

Óriási választéka

munkáslakás, polgári

és luxuslakás

berendezésekben.

Eredeti termelési árak

Kedvező fizetési feltételek

Akvizitöröket magas jutalékkal

felvesz a „NÉPÜNK“ kiadóhivatala.